Elintarviketeollisuusliitto ry LAUSUNTO

12.5.2025

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITON LAUSUNTO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2027–2030 (VNS 3 / 2026)

Kustannuspaineet nousussa ruokaketjussa

Elintarviketeollisuusliitto (ETL) olisi toivonut teollisuuden kustannuspaineisiin lievennystä kehysriihestä. Vaikka uusia elintarviketeollisuutta koskevia veroja ei tullut, alan kustannustaakka säilyy raskaana. ETL pitää hyvänä, että julkisen talouden suunnitelmassa ei kohdistettu enää ruokia ja juomia valmistaviin yrityksiin uusia pistemäisiä veroja, jotka heikentäisivät kilpailukykyä ja toimintaympäristön ennakoitavuutta. Yrityksille on tärkeää, että veropolitiikan näkymä tiedetään yli vaalikausien. Ennakoitava veropolitiikka mahdollistaa investoinnit.

ETL muistuttaa, että elintarvikeketju on jo pitkään paininut korkeiden tuotantokustannusten ja kiristyvän kansainvälisen kilpailun kanssa. Persianlahden sota on nostanut teollisuuden kustannuksia esimerkiksi pakkauksissa ja logistiikassa. Olisimme toivoneet, että alaa koskevaa sääntelyä puretaan ja hallinnollista taakkaa kevennetään kustannustaakan keventämiseksi.

Ruoka-ala on valmis kantamaan vastuunsa talouskasvusta ja ruokaturvasta, mutta se edellyttää, että yritysten toimintaolosuhteita Suomessa kehitetään. Kasvukäänteen tekemiseen olisi vaadittu vahvempia ratkaisuja. Näitä olisivat olleet muun muassa TKI-verovähennyksen laajentaminen ja superpoistot kone- ja laiteinvestoinneille. Nämä toimet ovat tärkeitä, jotta elintarvikeyritykset uskaltaisivat investoida uuteen teknologiaan ja vientituotteisiin nykyisessä epävarmassa markkinatilanteessa.

Hallituksen kehysriihessä linjaama selvitys biokaasun edistämisestä on askel eteenpäin. Sen olisi johdettava toimenpiteisiin vielä tämän vaalikauden aikana, jotta saadaan kaivattua vetoapua investoinneille. ETL pitää hyvänä, että alkutuotannon kustannuspaineisiin vastataan energiaveropalautusta kasvattamalla.

Ruokaviennin rakenteiden jatkuvuus varmistettava

Maan hallitus on asettanut tavoitteeksi elintarvikeviennin kaksinkertaistaminen vuoteen 2031 mennessä. Viennin edistämisen rakenteiden pitää perustua yritysten tarpeisiin, ja valtion on tuettava yritysten vientipanostuksia valituilla markkinoilla. Yhteistyömallin valtion ja yritysten kesken on oltava strategista ja pitkäjänteistä, jotta yritykset voivat suunnitella toimintaansa. On pidettävä huolta, että malli vakiintuu ja sitä kehitetään.

Elintarviketeollisuusliitto ry
Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

Finlands Livsmedelsindustriförbund
Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Finnish Food and Drink Industries' Federation
Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Erikokoiset yritykset tarvitsevat erilaisia palveluja viennin edistämiseen. Pk-yritykset tarvitsevat erityisesti markkinatietoa ja kontaktiverkostoja, suuret yritykset puolestaan esimerkiksi viranomaispalveluja uusille markkinoille pääsyyn. Palvelujen monipuolisuus varmistaa viennin kasvun erikokoisille yrityksille.

Elintarvikeviennissä viranomaistoiminnot ovat välttämättömiä, joten Ruokavirastolla on tärkeä rooli vientipalvelujen kokonaisuudessa. Ruokaviraston sopeutustoimista huolimatta vientitoimintojen palvelutaso pitää säilyttää nykyisellään ja yritysten palvelumaksut kohtuullisina.

T&K-verokannustin muunnettava TKI-verokannustimeksi

Elintarvikealan menestymiseen tarvitaan innovaatioita, minkä vuoksi tutkimus- ja kehitystoiminnan sekä osaamisen merkitys kasvaa. Alalla yhdistyvät eri tieteiden, teknologioiden ja teollisuudenalojen osaamiset. Ruoka-ala haluaa toimia edelläkävijänä siinä, miten ala uudistuu ja vahvistaa kilpailukykyä hyödyntämällä uutta teknologiaa.

Suomessa on kansainvälisesti korkeatasoista osaamista ravitsemus- ja elintarviketutkimuksessa, ja suomalaiset yritykset ovat olleet pioneereja terveysvaikutteisten ja kestävästi tuotettujen elintarvikkeiden kehittäjinä. Puhtaille, turvallisille ja kestävästi tuotetuille elintarvikkeille on kasvavaa kansainvälistä kysyntää.

Hallitusohjelman mukaan TKI-rahoitus vauhdittaa elintarvikealan innovaatioita ja investointeja, jotka kasvattavat alan arvonlisää ja työllisyyttä. Tätä rahoitusta on ohjattava myös kotimarkkinoilla toimiville yrityksille ja innovaatioiden tukemiseen, erityisesti digitalisaation ja datatalouden edistämiseen.

Tuottavuuskehitystä voidaan vauhdittaa hyödyntämällä muualla tehtyihin innovaatioihin perustuvaa uutta teknologiaa. TKI-toiminnan verovähennysoikeus on hyödynnettävä nykyistä paremmin ja T&K-verotukien osuus on Suomessa muita alhaisempi. T&K-verovähennyksen soveltamisalaa tulisi laajentaa tuottavuutta parantavien innovaatioiden käyttöönottoon sekä vähennyksen mahdollistamisesta myös tappiollisille yrityksille Näin voidaan vauhdittaa ruoka-alan kasvua.

Superpoistot kone- ja laiteinvestointeihin

Suomessa elintarviketeollisuudessa tarvitaan lähivuosina uusia ja korvaavia investointeja. Yritysten investointisuunnitelmiin vaikuttaa se, millaiseksi toimintaympäristöksi Suomi koetaan kilpailijamaihin nähden.

Yhteisöveron alennus on sinällään tervetullut toimi, joka voi kannustaa yrityksiä investoimaan. Julkiselle taloudelle sitä on kuitenkin pidetty kalliina työkaluna investointien edistämiseen. Verokilpailua maiden välillä käydään tällä hetkellä erilaisilla investointeihin liittyvillä kannustimilla, ei niinkään yhteisöverokannalla. Jos päätöstä alentaa yhteisöveroa arvioidaan uudelleen, sen sijaan pitäisi vauhdittaa investointeja koneisiin ja laitteisiin kohdennetulla verokannustimella eli superpoistoilla tai kehittämällä puhtaiden

investointien verohyvistä laajemmalla yritysjoukolle sopivaksi. Superpoistot voivat olla pysyvät tai määräaikaiset.

Superpoistot kone- ja laiteinvestointeihin vastaisivat T&K-verokannustinta. Ne voitaisiin toteuttaa poistojärjestelmässä korottamalla uuden kone- ja laiteinvestoinnin *poistopohjaa* yli 100 prosentin tason niin, että poistoja voitaisiin tehdä investoinnin todellista suuremmasta arvosta.

Yritys saisi superpoistot uusiessaan koneita ja laitteita, kun taas yhteisöveron laskeminen hyödyttäisi kaikkia voittoa tekeviä yrityksiä ilman investointeja. Julkista taloutta verotuki rasittaisi vaiheittain, kun poistoja koneista ja laitteista tehdään asteittain menojäännöspoistoina. Yhteisöveron alennus puolestaan tuo asteittain hyötyjä uusina investointeina, mutta julkisessa taloudessa sen vaikutukset näkyvät välittömästi.

Puhtaiden investointien kannustin on kuitenkin rajattu siten, että vain harvoilla ruoka-alan liittyvillä investoinneilla olisi mahdollisuus hyödyntää sitä. ETL pitää tärkeänä, että valmistelussa olevan investointihyvityksen alarajaa laskettaisiin ja se voisi ulottua investointiohjelmaan. Lisäksi sitä tulisi voida hyödyntää esimerkiksi kasviproteiinien teollisen jalostuskapasiteetin investointeihin. Tämä vahvistaisi omavaraisuutta ja huoltovarmuutta kasviproteiineissa.

Terveyden edistämiseen tarvitaan päivitettyä tietopohjaa

Ruokavalio on tärkeä, mutta ei ainoa osa terveellistä elämäntapaa. Terveellinen ja monipuolinen ruokavalio auttaa jaksamaan arjessa ja parantaa elämänlaatua. Ruokaympäristö koostuu useista osatekijöistä. Yhteistyössä julkisen ja kolmannen sektorin kanssa elintarviketeollisuusyritykset rakentavat kannustavaa ruokaympäristöä, jossa kuluttajalla on valinnanvapaus ja mahdollisuus tehdä valistuneita valintoja.

Suomessa pitäisi ohjata T&K-rahoitusta tukemaan tuotteiden ravintosisällön kehittämistä. Erityisesti mikro- ja PK-yritykset tarvitsevat matalan kynnyksen välinettä edesauttamaan omaa ravitsemustyötään. Ruokainnovaatiosetelin käyttöönotolla voitaisiin tukea pienempien yritysten ravitsemustyötä. Seteliä voisi käyttää palvelujen hankintaan esimerkiksi tuotekehitys- ja innovaatiopalveluja tarjoavilta yrityksiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta ja tutkimusorganisaatioilta. Sen jälkeen yritysten voisi olla helpompi hyödyntää T&K-verokannustinta tai Business Finlandin T&K-rahoituspalveluja.

Luotettava, kattava ja ajantasainen tieto väestön ravitsemuksesta on välttämätöntä sekä poliittisten päätösten tekemisen, ravitsemustutkimuksen että elintarviketeollisuuden tuotekehityksen kannalta. Rahoituksen löytäminen uuden FinRavinto-tutkimuksen tekemiseen on erittäin tärkeää, sillä edellinen tutkimus on kymmenen vuoden takaa.

Lisäksi on käynnistettävä suomalaisten lasten valtakunnallinen ravitsemusseuranta, jotta saadaan tutkimustietoa lasten ravitsemuksen ja ruokaympäristön kehittämiseksi. On myös varmistettava resurssit kansallisen elintarvikkeiden koostumustietokanta Finelin ylläpitoon ja kehittämiseen, koska Fineli on tärkeä tietolähde sekä julkiselle elintarvike- ja ravitsemustutkimukselle että yrityksille muun muassa pakkausmerkintöjen oikeellisuuden varmistamiseen

On pidettävä huolta, että kunnissa ja hyvinvointialueilla on riittävät määrärahat monipuoliselle ja hyvinvointia tukevalle julkiselle ruokailulle. Se tukee myös huoltovarmuutta ja vahvistaa kotimaista elintarvikeketjua.

Kannustimet tukemaan alkutuotannon energiasiirtymää

Uuden päästökaupan tuloista osa pitää kohdentaa maatalouden energiasiirtymän vauhdittamiseen. Sitä tukee hallitusohjelmakirjaus, jonka mukaan Suomi vastaa päästöjen vähennystavoitteisiin ja etenee hiilineutraalisuustavoitteeseen ja hiilinegatiivisuuteen ilman, että arjen kustannukset nousevat tai kilpailukyky heikkenee.

Se tukisi samalla suomalaisen ruoka-alan kansainvälistä kilpailukykyä sekä päästökauppasektorin ulkopuolisten alojen, kuten maatalouden, mahdollisuuksia saavuttaa EU-velvoitteet päästövähennyksissä.

Vuonna 2028 käynnistyvä polttoainejakelun päästökauppa lisää kysyntää uusiutuville polttoaineille ja voi nostaa niiden hintoja. Kansallisesti toteutettava soveltamisalan laajentamisen tuoma kustannusten nousu kotimaiselle maataloudelle on välttämätöntä kompensoida täysimääräisesti.

Maatalouden polttoaineveronpalautus on uudistettava asteittain pitkillä siirtymäajoilla niin, että fossiiliseen energiaan käytetty polttoaineveron palautuksen osuus siirrettäisiin maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) investointitukien vahvistamiseen. Näin varmistettaisiin myös MAKERAn investointitukien jatkuvuus, mikä tukee maatalouden tuottavuuskehitystä ja päästötoimia.

Kotimaista raaka-aineomavaraisuutta vahvistettava

Yhteiskunnan pitää tarjota kannustimia kestävämmälle ruuantuotannolle. Luonnonvarakeskuksen selvitys Suomen ruokasektorin arvonlisän kasvupotentiaalista (2024) ennakoi kasviproteiinista valmistettujen tuotteiden kulutuksen kasvun jatkuvan nopeana. Myös tuoreissa kansallisissa ravitsemussuosituksissa kehotetaan lisäämään kasvisten ja kasvipohjaisten tuotteiden käyttöä.

Sen vuoksi kotimaista raaka-aineomavaraisuutta on parannettava käynnistämällä kansallinen ohjelma elintarvikekäyttöön soveltuvien kasvilajien kehitykseen ja kasvinjalostukseen. Kansallisella ohjelmalla tulisi selvittää myös elintarvikekäyttöön tuotettavan kasviproteiinin teollisen jalostuksen pullonkaulat ja linjata toimenpiteet niiden poistamiseksi. Ohjelmalle on turvattava pitkäaikainen rahoitus. Näin tuetaan hallitusohjelman toimeenpanoa, sillä myös maatalouden parlamentaarinen arviointiryhmä esitti kansallisen strategian valmistelua valkuaisomavaraisuuden lisäämiseksi pitkällä aikavälillä.

Biokaasun tuotantoa lisättävä, riippuvuutta tuontilannoitteista vähennettävä

Maan hallituksen ohjelmassa on kunnianhimoiset tavoitteet puhtaan siirtymän edistämiseen. Biokaasun käytön ja tuotannon lisäämiseksi tarvitaan uusia kannusteita. Energiantuotannon ohella biokaasun tuotanto edistää kiertotaloutta, sillä prosessissa ruoka-ketjussa syntyvien sivuvirtojen ravinteet saadaan hyödynnettyä. Biokaasun tuotannon edistäminen teollisessa mittakaavassa on ratkaisu myös ravinnekierron edistämiseen.

Suomen maatalous on riippuvainen tuontilannoitteista. Ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartan valmistelu on saatava pikaisesti liikkeelle ja varattava siihen rahoitus. Vihreä ammoniakki, jota jalostetaan vedystä, on yksi keino turvata kotimaista lannoitehuoltovarmuutta tulevaisuudessa. Edellytykset siihen on rakennettava nyt. Teollisuuspolitiikkaa tukevien investointitukien on ulotuttava myös ammoniakin valmistukseen.

Hallituksen pitäisi linjata biokaasuohjelman päivittämisestä energia- ja lannoiteomavaraisuuden ja ruoka-alan kiertotalouden parantamiseksi vuoteen 2035, jotta alalle saataisiin näkymää yli hallituskausien.

Biokaasu on tällä hetkellä merkittävin käytössä oleva uusiutuva kaasu ja sen käyttöä voidaan lisätä erityisesti raskaassa liikenteessä ja merenkulussa. Biokaasuvision tavoitteena on 4 terawattituntia kotimaista biokaasun tuotantoa vuonna 2030. Tavoitteen saavuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriön uusiutuvan energian tuotantotukia on kohdennettava biokaasuhankkeisiin. Määrärahat on varmistettava myös raskaiden kaasuajoneuvojen hankintatukiin ja jakeluinfran laajentamiseen. Myös tukea maatilojen biokaasuinvestoinneille on jatkettava.

Biokaasu on huomioitava teknologianeutraalisti, kun jakeluinfrastruktuuria kehitetään. Konkreettisena tavoitteena pitäisi olla biometaanin viiden verkkoonsyöttöpaikan käyttöönotto vuoteen 2027 mennessä. Myös verotuksella on varmistettava, että biokaasu on kilpailukykyinen energiamuoto suhteessa fossiilisiin vaihtoehtoihin.

Kunnioittavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO RY

Mikko Käkelä
toimitusjohtaja

Lisätietoja:

Yhteiskuntasuhdejohtaja Jukka Ihanus, jukka.ihanus@etl.fi, puh. 050 463 9929
Ekonomisti Bate Ismail, bate.ismail@etl.fi, puh. 040 526 0942